

INLEIDING LETTEREN

REGELING VIERJARIGE SUBSIDIES

KUNSTENPLAN 2017-2020

Inleiding Letteren

Aanvragen en toekenningen in het kort

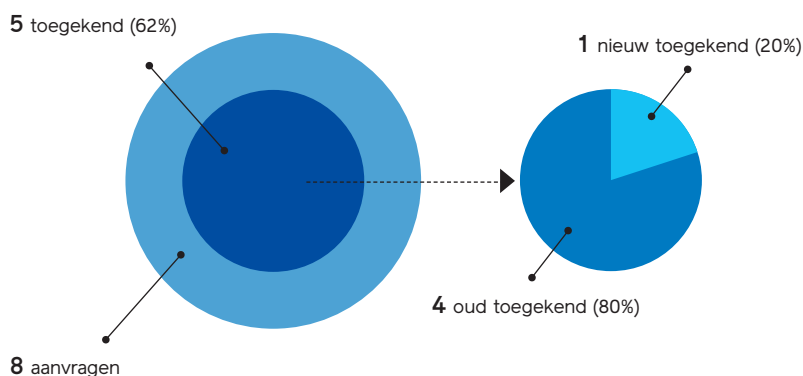
De commissie Letteren kreeg acht aanvragen ter beoordeling voorgelegd.

- In totaal vroegen de acht aanvragers € 1.231.356 aan, gemiddeld € 153.900 per aanvrager. Het beschikbare budget voor letteren in de komende Kunstenplanperiode bedraagt € 725.000.
- Twee aanvragers (25%) vragen voor het eerst vierjarige subsidie aan bij het AFK.
- De zes aanvragers die in de periode 2013-2016 al vierjarige subsidie ontvangen vanuit het gemeentelijke Kunstenplan vragen voor de periode 2017-2020 samen jaarlijks € 940.611 aan. Dat is 49% meer dan zij in de lopende subsidieperiode krijgen. Alle zes de aanvragers vragen boven hun huidige subsidieniveau aan, waarvan drie bijna of meer dan het dubbele.

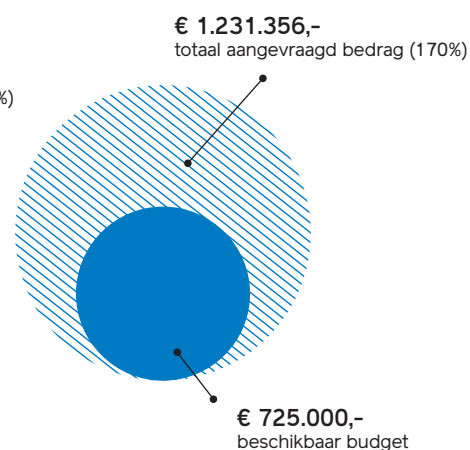
De commissie oordeelt dat vijf aanvragen voor subsidie in aanmerking komen. Deze aanvragen kunnen binnen het beschikbare budget geheel worden gehonoreerd voor het door de commissie geadviseerde bedrag. Het gaat om één nieuwe aanvrager en vier organisaties die in de huidige periode ook vierjarige subsidie ontvangen. Drie aanvragen acht de commissie niet subsidiabel.

Overzicht aanvragen Letteren

Toekenningen Totaal aantal toekenningen tegenover totaal aantal aanvragen

Bedragen Totaal aangevraagd bedrag tegenover totaal beschikbaar bedrag

LETTEREN

Organisatie	Aangevraagd (in euro's, per jaar)	Toegekend (in euro's, per jaar)	Overgehevelde stadsdeelgelden (in euro's, per jaar)	Totaal toegekend (in euro's, per jaar)
De Nieuwe Liefde	200.000	0	0	0
De Tekstsmederij	90.745	60.000	0	60.000
El Hizjra	90.000	0	0	0
Perdu	160.000	160.000	0	160.000
Read My World	150.000	130.000	0	130.000
School der Poëzie	180.000	150.000	0	150.000
Stichting Literaire Activiteiten Amsterdam	225.000	225.000	0	225.000
Theatergroep Flint	135.611	0	0	0
Totalen	1.231.356	725.000	0	725.000

Algemeen beeld

De commissie Letteren ontving enkel aanvragen van organisaties die reeds bij het AFK bekend zijn. De meeste zijn in het huidige Kunstenplan opgenomen, andere aanvragers dienden al aanvragen in voor projectsubsidie. Positief vindt de commissie dat de gehonoreerde nieuwe aanvrager zich richt op de theatertekst, een genre dat nog niet was vertegenwoordigd in het palet.

De commissie constateert dat de letterendiscipline de afgelopen jaren toegankelijker is geworden voor het Amsterdamse publiek. Een verhoogde aandacht voor filosofie en bezinning in de huidige maatschappij lijkt meer en nieuw publiek aan te boren voor literair aanbod, met naast aandacht voor schrijvers ook ruimte voor denkers en filosofen. De toegankelijkheid van literatuur en poëzie is vergroot door interessante crossovers met theater, muziek en andere disciplines. Door onder andere de aansluiting bij festivals en evenementen worden zowel landelijk als in Amsterdam meer jongeren bereikt. De aanwezigheid van letteren of hieraan verwante aspecten daarvan in andere disciplines, is verder toegenomen. Zo is er een groeiende aandacht voor storytelling in het theaterveld.

Amsterdam kent diverse festivals waarin de letteren een rol spelen, maar er is (nog) geen groot literair evenement dat de Amsterdamse letteren een gezicht kan geven op landelijk of internationaal niveau. De commissie meent dat Amsterdam een meer leidende rol zou kunnen spelen op literatuurgebied. Hoewel bestaande initiatieven dit profiel nog niet hebben, toont het festival Read My World wel de ambitie om uit te groeien tot het internationale, vernieuwende literatuurfestival van Amsterdam. De commissie staat hier zeer positief tegenover.

Het vergroten van de culturele diversiteit binnen de letteren blijft een urgent aandachtspunt. De commissie constateert dat deze ontwikkeling in het letterenveld – niet alleen in Amsterdam maar ook in overig Nederland – langzaam verloopt. De aandacht voor diversiteit leidt nog nauwelijks tot het doorbreken van het van oudsher 'witte' letterenveld. De commissie is daarom verheugd over plannen die bijdragen aan de verbetering van de culturele diversiteit, zowel waar het gaat om publieksbereik als waar het de vertegenwoordiging van schrijvers, makers en medewerkers met een niet-Nederlandse of biculturele achtergrond in de eigen organisatie betreft. De commissie is van mening dat de Stichting Literaire Activiteiten Amsterdam (SLAA) in dit opzicht de afgelopen jaren een voorbeeldstellende omslag heeft gemaakt door dieper de stad in te trekken en het publiek actief op te zoeken.

De mate waarin aanvragers in het verleden in staat zijn gebleken hun plannen in praktijk te brengen heeft meegespeeld bij de keuzes van de commissie. De commissie heeft er verder voor gezorgd dat aanvragers die in haar ogen voor subsidie in aanmerking komen voldoende worden geoutilleerd om hun plannen uit te voeren.

De commissie adviseert om vijf aanvragen te honoreren. Zij kunnen alle vijf binnen het beschikbare budget worden gehonoreerd voor het door de commissie geadviseerde bedrag. Drie aanvragen acht de commissie op grond van de totale waardering niet subsidiabel. Getoetst aan de verschillende criteria bevatten deze aanvragen voor de commissie te veel zwakke aspecten en substantiële punten van kritiek om vertrouwen te kunnen hebben in de kwaliteit en haalbaarheid van de voorgenomen activiteiten. De commissie is van mening dat alleen de meest positief beoordeelde instellingen de gewenste bijdrage kunnen leveren aan de verdere artistieke en

zakelijke versterking, het publieksbereik en belang voor de stad van de letteren in Amsterdam. Hierbij heeft de commissie rekening gehouden met het huidige kwaliteitsniveau van de sector en de specifieke uitdagingen waarvoor deze zich ziet gesteld.

Artistiek-inhoudelijke kwaliteit

De commissie merkt op dat de meeste aanvragers een duidelijke artistieke of, in het geval van de School der Poëzie, educatieve visie hebben geformuleerd. De kwaliteit van de vertaling hiervan naar de praktijk acht zij echter wisselend. In sommige gevallen weken de artistieke ambitie en visie af van de (bewezen) output in het verleden, zonder dat de aanvrager daarop reflecteerde. Hierdoor stelde de commissie in een aantal gevallen vraagtekens bij de haalbaarheid van de plannen voor het Kunstenplan 2017-2020.

Alle aanvragers zoeken naar manieren om met hun werk aan te sluiten bij maatschappelijke en culturele ontwikkelingen. De commissie valt op dat de manieren waarop ze dit doen sterk uiteenlopen. Waar de ene aanvrager het laat bij algemene bewoordingen, schetst de andere vanuit een open blik een zeer gerichte uitwerking van recente maatschappelijke ontwikkelingen in specifiek aanbod. De commissie spreekt haar waardering uit voor organisaties die meebewegen met de maatschappij en zich niet afzonderen van de ontwikkelingen in de afgelopen jaren.

Vrijwel alle aanvragers zetten zich in meer of mindere mate in voor talentontwikkeling. Voor de Tekstmederij is dit een hoofdactiviteit, die vorm krijgt in langdurige, gelaagde trajecten. Ook interessant vindt de commissie de manier waarop Perdu via haar talentontwikkelingsactiviteiten contact onderhoudt met jongere generaties en aansluiting vindt bij actuele ontwikkelingen. Andere aanvragers tonen zich welwillend om bij te dragen aan de ontwikkeling van talent, maar slagen er nog niet in deze wens uit te werken in concrete activiteiten. Naast talentontwikkeling krijgt ook publieksparticipatie hier en daar een prominente rol; zo betreft Read My World het publiek bij programmatische keuzes. De commissie vindt dit een interessante ontwikkeling.

Zakelijke kwaliteit

De commissie constateert dat aspecten als de bedrijfsvoering, de financiering en het toezicht niet in alle aanvragen even overtuigend zijn uitgewerkt. De indruk die ze krijgt van de zakelijke kwaliteit is daardoor wisselend. Een duidelijke koppeling tussen de beoogde activiteiten en de daarmee gepaard gaande kosten (en bekostiging) ontbrak in sommige gevallen. De commissie wijst erop dat het voor organisaties in het Kunstenplan van groot belang is deze aspecten goed in beeld te hebben, om risico's te ondervangen en de zakelijke kwaliteit te kunnen vergroten.

Voor vijf van de acht aanvragers bedraagt de gevraagde Kunstenplansubsidie ruim meer dan de helft van de totale baten. Alle aanvragers die in het huidige Kunstenplan zijn opgenomen, vroegen meer subsidie aan dan ze nu krijgen; enkele aanvragers vroegen zelfs meer dan het dubbele aan. De commissie heeft die verhogingen gehonoreerd die goed onderbouwd zijn en die zij kon herleiden naar een duidelijke vergroting van het publiek of naar veranderingen in de aard van de activiteiten.

De financieringsmix is bij sommige aanvragers gezond, maar bij andere aanvragers leunt die nog te veel op subsidie of één enkele andere inkomstenbron. Ook slaagt nog niet elke organisatie erin te anticiperen op de risico's die hiermee samenhangen; strategieën voor het geval van tegenvallende inkomsten ontbreken veelal.

Met betrekking tot het toezicht prijst de commissie het feit dat alle aanvragers zich committeren aan de Governance Code Cultuur. Wel zijn er kanttekeningen te plaatsen bij de praktische uitvoering daarvan; zo zijn er bestuursleden actief wier aftreedtermijn reeds is verlopen en zijn er nog altijd bestuursleden die tevens als medewerker zijn betrokken bij de organisatie. De commissie dringt er bij organisaties op aan hier in de toekomst zorgvuldiger mee om te gaan. Ook vindt de commissie een verhoogde aandacht voor culturele diversiteit van personeel en toezicht wenselijk; bij de meeste aanvragers laat deze nog te wensen over.

Publiek

Hoe overtuigend de activiteiten ook zijn, ze worden pas opgemerkt en krijgen pas hun functie in confrontatie met een publiek. De manieren waarop letterenorganisaties erin slagen publiek te bereiken en vast te houden, lopen sterk uiteen. Zo heeft Perdu een zeer trouwe achterban, terwijl de deelnemers van de School der Poëzie steeds vernieuwen als gevolg van de educatieve aard van haar aanbod en haar binnenschoolse activiteiten. In het algemeen stelt de commissie vast dat de meeste aanvragers voldoende ambities tentoonspreiden waar het hun publiek aangaat, hoewel de effectiviteit van hun marketingbeleid uiteenloopt. De meeste organisaties hebben hun bestaande doelgroepen goed voor ogen en ook nieuwe doelgroepen worden voldoende benoemd. Maar de uitwerking van marketingplannen en publieksonderzoeken is niet altijd even sterk. Zeker wanneer de ambitie bestaat om uit te groeien tot een toonaangevende speler in de stedelijke en (inter)nationale letteren is een professionele aanpak voor een stevig publieksbereik noodzakelijk. Maar ook voor kleinere initiatieven geldt dat het behoud en bereik van een passend publiek concrete investeringen vraagt.

De commissie heeft bij de beoordeling mede in ogenschouw genomen in hoeverre beoogde ambities voor de periode 2013–2016 daadwerkelijk gerealiseerd zijn. Een plek in het Amsterdamse Kunstenplan geeft organisaties een grote verantwoordelijkheid om een representatief Amsterdams publiek aan zich te binden. Om die reden prijst de commissie de wijze waarop de School der Poëzie met gedifferentieerd aanbod prioriteit geeft aan moeilijker bereikbare en minder kansrijke doelgroepen.

Belang voor de stad: verbinding en spreiding

De commissie oordeelt positief over het door alle aanvragers getoonde voornemen om te komen tot een betere samenwerking binnen de letteren. Dan denkt ze aan een manier van samenwerken waarbij de partners een open blik naar het veld en naar de stad behouden, om in gezamenlijkheid de uitstraling van dat veld te versterken. De commissie heeft bij het maken van keuzes gelet op samenwerkingsverbanden waaraan heldere doelstellingen ten grondslag liggen en die expliciet naar buiten gericht zijn. Ze hecht eraan dat hierbij ruimte blijft voor het onverwachte en dat waar nodig of gewenst ook kleinere initiatieven kunnen aanhaken.

De commissie constateert grote verschillen in de wijzen waarop aanvragers er de afgelopen jaren in zijn geslaagd zich daadwerkelijk te verbinden met de maatschappij; met wijken, bewoners of maatschappelijke organisaties. Zij ziet nog te vaak dat aanvragers hier wel een sterke theorie over formuleren, maar die nog nauwelijks in praktijk brengen. Zij roept organisaties op zich de komende periode actief te bezinnen op een actievere, meer concrete rol binnen de (Amsterdamse) maatschappij.

Aanvragers zijn hun activiteiten de afgelopen jaren meer gaan spreiden over de stad, maar deze spreiding is nog altijd voor verdere verbetering vatbaar. De commissie heeft organisaties met een eigen gebouw, zoals Perdu en De Nieuwe Liefde, mede beoordeeld op hun inspanningen om een zo breed mogelijk publiek naar dit gebouw toe te trekken. SLAA en de School der Poëzie zijn actief op verschillende locaties en trekken daar de meeste bezoekers. Read My World versterkt haar spreiding met de beoogde aansluiting bij bestaande formats op verschillende locaties.

Colofon

Uitgave

Amsterdams Fonds voor de Kunst

Redactie en samenstelling

Amsterdams Fonds voor de Kunst

Eindredactie

Lonneke Kok, moretxt.nl

Vormgeving

Piraña grafisch ontwerp, www.pirana.nl

Amsterdams Fonds voor de Kunst

Postadres

Postbus 1079

1000 BB Amsterdam

Tel: 020 – 520 05 20

www.amsterdamsfondsvoordekunst.nl / www.afk.nl

secretariaat@afk.nl

www.facebook.com/afk020

twitter.com/AFK020

instagram.com/afk020/

© Amsterdams Fonds voor de Kunst 2016

Aan de inhoud van deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.